

การสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นในการเผยแพร่แผนชุมชน
เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา

SMART LOCAL COMMUNICATORS TRAINING
TO PROMOTE THE COMMUNITY PLAN FOR PRESERVING
THE MANGROVE FOREST IN HUA KHAO, SONGKHLA PROVINCE

เจริญเนตร แสงดวงแข^{1*} และ สินี กิตติชนมวรกุล²

Jarernnate Saengdounghae^{1*} and Sinee Kittichonvorakun²

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประเทศไทย^{1*,2}

Department of Communication Arts, Faculty of Communication Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand^{1*,2}

Jarernnate@hu.ac.th^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น 2) วิเคราะห์ความต้องการสื่อของชุมชน สำหรับใช้ผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่แผนชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสม 3) เผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการและสามารถใช้ประโยชน์ได้ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการจัดการป่าชายเลนฯ ที่ทำหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์ ตัวแทนชุมชนแบบพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น ได้ดำเนินการผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การคัดเลือกแกนนำที่จะพัฒนาให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น การค้นหาศักยภาพการสื่อสารของแกนนำ การประชุมทบทวนแผนชุมชนฯ การอบรมให้ความรู้ การพบปะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประชุมเตรียมขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ การจัดกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ การประชุมประเมินผลโครงการ การถอดบทเรียน 2) การวิเคราะห์ความต้องการสื่อของชุมชน พบว่า ชุมชนเลือกใช้สื่อบุคคล หอกระจายข่าว สื่อกิจกรรม สื่อใหม่ การประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมทางศาสนาเพื่อขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ 3) แกนนำเลือกเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาในแผนชุมชนฯ 2 กิจกรรมหลัก คือ การกำหนดกฎ กติกาและขอบเขตการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และกิจกรรมศึกษาดูงาน โดยเผยแพร่ผ่านสื่อที่มีในชุมชน เข้าถึงคนในชุมชนได้ง่าย กระจายข้อมูลได้ในวงกว้าง

คำสำคัญ : การสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น การเผยแพร่แผนชุมชน ป่าชายเลน ตำบลหัวเขา จังหวัดสงขลา

ABSTRACT

This research had objectives: 1) developing the personal potential in community to be smart communicator, 2) analyzing the local demand for producing media to publicize the appropriate community plans, and 3) publicizing / extending the content of community plans via demand-responsive and adoptable medias. The sample compose of the mangrove forest and coastal resource management committee who responsibility in public relation and the multicultural local representatives. The key results from this research was summarized by three aspects. First aspect, the development of personal potential to be smart communicator could be achieved via selection of targeted community leaders to be smart communicator, finding the communication potential of community leaders, holding the meeting for revision of community plan, arranging the training knowledge. Including meeting up the relevant stakeholders, holding the brainstorm meeting for preparation of driving community plan, setting up the activities from community plan, meeting for the project assessment, and lessons learnt from assembling the local communicators. The second aspect, analyzing the local media demand could be found that the local people use the personal media, broadcasting tower, activity media, a new media and a public relation via religious activities for driving the community plan. The last aspect, the community leaders chose to publicize and extend the content of the community plans via two main activities: determination of regulation and scope of the mangrove forest using, and the educational field trip. The community plans were publicized via the existing local medias which can be easily accessed and widespread.

Keywords: local communicators training publication of community plans, Mangrove forest, Hua Khao, Songkhla Province

บทนำ

งานวิจัยเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ อย่างเป็นระบบบนฐานข้อเท็จจริง มีความ น่าเชื่อถือเป็นข้อค้นพบที่สามารถนำมาอ้างอิง และใช้ประโยชน์ได้หากได้รับการเผยแพร่ไปยัง กลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการ สนับสนุนงานวิจัยจนทำให้เกิดผลงานวิจัย นับหมื่นโครงการ ทั้งในส่วนของ การสร้างองค์ ความรู้ใหม่ งานวิจัยและพัฒนา และงานวิจัย เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น กลายเป็นคลังความรู้ ที่มีคุณค่า และเอื้อประโยชน์ต่อผู้ใช้ในทุกระดับ

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย นับเป็น แนวทางสำคัญในการต่อยอดเพื่อสื่อสารองค์ ความรู้ที่มีคุณค่าสู่ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจน หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากฐานคลัง ข้อมูลความรู้ พบว่า ยังมีงานวิจัยที่น่าสนใจอีก หลากหลายประเด็นที่สามารถต่อยอดไปสู่การ ใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดการสื่อสารคุณค่าของงาน ความรู้สู่ผู้ใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย ภายใต้ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ เชิง พาณิชย์ เชิงวิชาการ หรือด้านชุมชน/พื้นที่ โดยมี แนวทางการใช้ประโยชน์ในลักษณะที่หลากหลาย ทั้งการคืนผลงานวิจัยให้พื้นที่ การขยายผลต่อ กลุ่มเป้าหมายร่วมประเด็น การทำงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder/ support group) การใช้เนื้อหาเชิงประเด็นครมิตเพื่อขับเคลื่อน การใช้งานวิจัยเสริมสร้างศักยภาพ (empower) เครือข่าย การเผยแพร่ประเด็นใหม่สู่สาธารณะ (public) การฝึกชาวบ้านให้เป็นนักสื่อสารชุมชน

ท้องถิ่น (Local communicator) การผสมผสาน (hybrid) กับสื่อเดิมที่ชาวบ้านใช้ ตลอดจนแนวทาง การใช้ประโยชน์อื่น ๆ (Kaewthep, 2010)

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาการทำแผน ชุมชนพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลน ตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา” โดยอาจารย์พีไลวรรณ ประพฤติและคณะ (Prapruit et al., 2014) เป็นงาน วิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจในหลากหลายประเด็น และสามารถต่อยอด การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยดังกล่าวสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาศักยภาพของความรู้ ที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยร่วมกับการขับเคลื่อน การดำเนินงานผ่านกิจกรรมที่ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วม และใช้การออกแบบเครื่องมือการ สื่อสารที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดการ อนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนอย่างยั่งยืนใน อนาคต ประกอบกับพื้นที่ตำบลห้วยเขาเป็นพื้นที่ ที่มีความน่าสนใจในแง่การเป็นแหล่งวัฒนธรรม อันหลากหลายที่สะท้อนภาพความเป็นพหุ วัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ชุมชนตำบลห้วยเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีการจัดทำแผนชุมชน ในหลากหลายด้าน เพื่อใช้เป็นแผนที่ขับเคลื่อน การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่นเดียวกับ แผนชุมชนพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลน ตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับป้าชายเลนชุมชน ผืนป่าที่เปรียบเสมือนลมหายใจของคนในชุมชน เป็นผืนป่าซึ่งมาจากความร่วมมือแรงร่วมใจของชาวไทยพุทธและมุสลิมที่ร่วมกันปลูกเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ป้าชายเลนชุมชนตำบลห้วยเขยจึงไม่ได้เป็นเพียงผืนป่า แต่เปรียบเสมือนสื่อเศรษฐกิจที่สืบสานวิถีชีวิตและเชื่อมร้อยใจของคนในชุมชนไว้ได้ป่าผืนเดียวกัน เป็นผืนป่าที่สะท้อนวิถีชีวิต และสะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรม (multicultural society)

จากการสัมภาษณ์แกนนำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างคนในชุมชน พบว่า กิจกรรมที่ปรากฏในแผนชุมชนพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลน ตำบลห้วยเขย จังหวัดสงขลา มีหลากหลายกิจกรรมที่ยังไม่ได้ขับเคลื่อน อีกทั้งแกนนำชุมชนไม่ได้ใช้แผนดังกล่าวเป็นแผนที่นำทางการทำงานภารกิจด้านการดูแลรักษาป่าชายเลนจึงยังไม่เกิดการขับเคลื่อนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมตามแผนชุมชนฯ

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator) ที่สามารถคัดเลือกสื่อเพื่อใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ โดยมุ่งเน้นมิติการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมตลอดจนสามารถต่อยอดความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการสานต่อ

กิจกรรมอื่น ๆ ตามแผนงานที่ปรากฏในแผนชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator)
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการสื่อของชุมชน สำหรับใช้ผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่แผนชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสม
3. เพื่อเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการและสามารถใช้ประโยชน์ได้

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

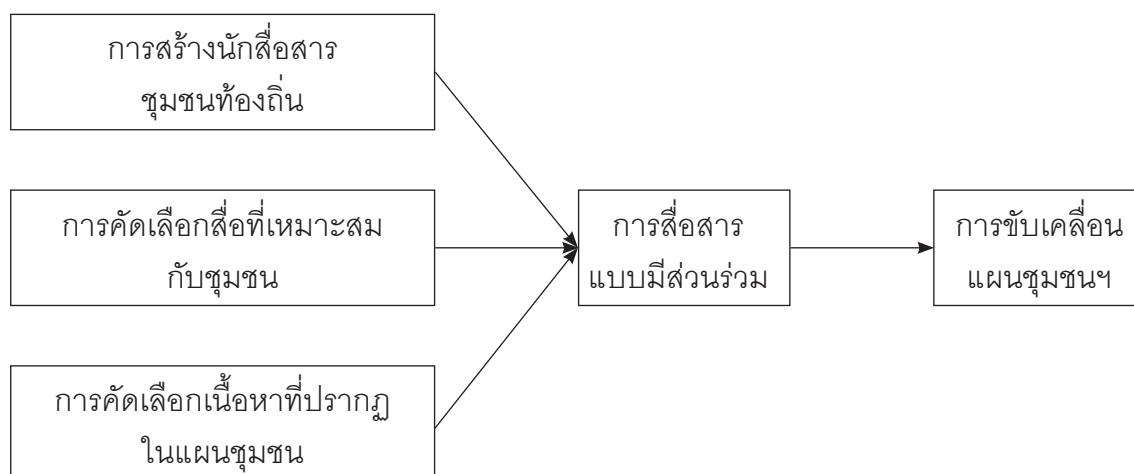
1. เกิดการพัฒนาศักยภาพของแกนนำชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator) ที่มีความสามารถในการคัดเลือกเนื้อหาจากแผนชุมชนฯ สามารถวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการเผยแพร่แผนชุมชนฯ และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ ได้
2. แกนนำชุมชนสามารถเลือกใช้สื่อสำหรับเผยแพร่แผนชุมชนฯ ในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
3. เกิดการขับเคลื่อนแผนจากการเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ ภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการและสามารถใช้ประโยชน์ได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา: ศึกษาแผนชุมชนและแนวทางการเผยแพร่แผนชุมชนเพื่ออํารงรักษาป่าชายเลนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ดำเนินการ

วิจัยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 – กุมภาพันธ์ 2560 (รวมระยะเวลา 1 ปี)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่: ศึกษาการเผยแพร่แผนชุมชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลห้วยเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นในการเผยแพร่แผนชุมชนเพื่ออํารงรักษาป่าชายเลนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา” มีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (smart communicator) และคืนผลงานวิจัยให้พื้นที่ภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. ทบทวนแผนชุมชน
2. วิเคราะห์ศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำ/ตัวแทนชุมชน
3. อบรมให้ความรู้เรื่องการสื่อสารคุณลักษณะของสื่อประเภทต่าง ๆ การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ แผนชุมชน และการผลิตสื่อ
4. วิเคราะห์ความต้องการสื่อของคนในชุมชน
5. สื่อสารแผนชุมชนผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มคนในชุมชนตำบล

ห้วยเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านห้วยเขาแดง หมู่ที่ 2 บ้านแหลมสน หมู่ที่ 3 บ้านนอก หมู่ที่ 4 บ้านนาโน หมู่ที่ 5 บ้านท่าเสา หมู่ที่ 6 บ้านหัวเลน หมู่ที่ 7 บ้านบนเมือง และหมู่ที่ 8 บ้านบ่อสวน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยเริ่มต้นจากการคัดเลือกแกนนำหลัก คือ คณะกรรมการจัดการป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งชุมชนตำบลห้วยเขาที่ทำหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์จำนวน 3 คน และขยายผลไปยังตัวแทนชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่เป็นตัวแทนชุมชนแบบพหุวัฒนธรรม ทั้งชาวไทย-พุทธ และชาวไทย-มุสลิม โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนโดยตรงและโดยอ้อมในเบื้องต้น รวม 16 คน จาก 8 หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 การใช้เครื่องมือวิจัย

วัตถุประสงค์	เครื่องมือวิจัย	ประเด็น
1. เพื่อพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (smart communicator)	จัดประชุมกลุ่มย่อย อบรมความรู้เรื่องการสื่อสารแผนชุมชน	- ทบทวนแผนชุมชน - ค้นหาศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำชุมชน
	อบรมความรู้เรื่อง “การสื่อสาร” ในประเด็นการสื่อสาร คุณลักษณะของสื่อประเภทต่างๆ การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์แผนชุมชน และการผลิตสื่อ	วิเคราะห์แนวทางการเผยแพร่แผนชุมชนฯ ติดตั้งองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์แผนชุมชนเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนฯ
	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	สังเกตพัฒนาการของแกนนำ/ตัวแทนชุมชน
	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	การพัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ตัวแทนชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการสื่อของชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสม	จัดประชุมกลุ่มย่อย	ความต้องการสื่อเพื่อใช้สำหรับการเผยแพร่แผนชุมชนฯ
	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผ่านการร่วมสนทนาตามธรรมชาติกับชุมชน	
3. เพื่อเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการและสามารถใช้ประโยชน์ได้	การวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาการทำแผนชุมชน พหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา”	องค์ความรู้จากงานวิจัย
	จัดประชุมกลุ่มย่อย	ความรู้ความเข้าใจเรื่องแผนชุมชนฯ
	การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผ่านการร่วมสนทนาตามธรรมชาติกับชุมชน	

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator) เพื่อให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารข้อมูลจากแผนชุมชนพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลน

ตำบลหัวเขา จังหวัดสงขลา ให้คนในชุมชนได้รับรู้ภายใต้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม รวมทั้งมีความสามารถในการบริหารจัดการประเด็น (issue management) และความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder relationship management) ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการสื่อสารผ่านกิจกรรมต่าง ๆ 14 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 คัดเลือกแกนนำชุมชน (พหุวัฒนธรรม): โดยมีแกนนำหลัก คือ คณะกรรมการจัดการป่าชายเลนฯ ที่ทำหน้าที่ด้านประชาสัมพันธ์ จำนวน 3 คน

นายยุทธนา จิตต์ไธ้หล้า (บังอี)

นายเฉลียว พิมพ์ชะโร (พี๋บิว)

นายสันติ บุรันวิจิตร (บังเป็ก)

ภาพที่ 2 แกนนำชุมชนที่เป็นแกนนำหลักในการเผยแพร่แผนชุมชนฯ

กิจกรรมที่ 2 ค้นหาศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำชุมชน: เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำ ก่อนจะพัฒนาศักยภาพ (empower) ในลำดับต่อไป

ภาพที่ 3 กิจกรรมการค้นหาศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำชุมชน

กิจกรรมที่ 3 อบรมความรู้ เรื่อง “แผนชุมชน/แนวทางสื่อสารแผนฯ”: เพื่อให้แกนนำเข้าใจแผนชุมชนฯ ก่อนขับเคลื่อน

ภาพที่ 4 กิจกรรมอบรมความรู้ “แผนชุมชนฯ”

กิจกรรมที่ 4 ประชุมทบทวนแผนชุมชนฯ: ใช้การมีส่วนร่วมในการทบทวนและคัดเลือกกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ ที่จะขับเคลื่อน

ภาพที่ 5 กิจกรรมประชุมทบทวนแผนชุมชนฯ

กิจกรรมที่ 5 อบรมความรู้ เรื่อง “การสื่อสาร/ประเภทสื่อ”: เพื่อให้แกนนำชุมชนสามารถวิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 6 กิจกรรมอบรมความรู้

กิจกรรมที่ 6 พบปะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมโดยชุมชนได้รับการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ

ภาพที่ 7 กิจกรรมพบปะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กิจกรรมที่ 7 ระดมความคิดแบบมีส่วนร่วม ก่อนขับเคลื่อนแผนฯ: เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

ภาพที่ 8 กิจกรรมระดมความคิดแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 8 อบรมความรู้เรื่อง “การประชาสัมพันธ์แผนชุมชนฯ”: เพื่อให้แกนนำร่วมวางแผนกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 9 กิจกรรมอบรมความรู้ “การประชาสัมพันธ์แผนชุมชนฯ”

กิจกรรมที่ 9 อบรมความรู้เรื่อง “การผลิตสื่อป้าย”: โดยมีแกนนำหลักเป็นวิทยากรอบรมแกนนำเยาวชนในชุมชน

ภาพที่ 10 อบรมความรู้เรื่องการผลิตสื่อป้าย

กิจกรรมที่ 10 จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน: เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารจัดการป่าชายเลนให้กับแกนนำชุมชน

ภาพที่ 11 กิจกรรมศึกษาดูงาน

กิจกรรมที่ 11 เตรียมความพร้อมกิจกรรมปักป้าย: เพื่อติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานก่อนขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ

ภาพที่ 12 กิจกรรมเตรียมความพร้อม

กิจกรรมที่ 12 จัดกิจกรรมปักป้ายเขตอนุรักษ์: ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชน

ภาพที่ 13 กิจกรรมปักป้ายฯ

กิจกรรมที่ 13 ระดมความคิดเพื่อประเมินผล

โครงการ: เป็นการทบทวนและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ

ภาพที่ 14 กิจกรรมประเมินผล

กิจกรรมที่ 14 ถอดบทเรียนการสร้างนัก

สื่อสารชุมชนท้องถิ่น: เป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการทำงาน

ภาพที่ 15 กิจกรรมถอดบทเรียน

ทั้งนี้ จากการจัดประชุมกลุ่มย่อย ในกิจกรรมต่างๆ ได้สะท้อนการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน
ดังนี้

ตารางที่ 2 การเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ

กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย	ลักษณะการมีส่วนร่วม
การค้นหาศักยภาพด้านการสื่อสารของแกนนำชุมชน	แกนนำชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการสื่อสารของตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ (empower) ความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ
กิจกรรมทบทวนแผนชุมชน	แกนนำชุมชนมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนชุมชนฯ และคัดเลือกกิจกรรมที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ เพื่อดำเนินงาน โดยมีการคำนึงถึงระดับความยาก-ง่าย และความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน ทั้งนี้ ชุมชนเลือกดำเนินงานตามแผนด้านทรัพยากรป่าชายเลนมากที่สุดเป็นลำดับแรก ภายใต้เหตุผลคือ แผนด้านดังกล่าวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนและป่าชายเลนเป็นหัวใจของชุมชน และเลือกดำเนินงาน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมกำหนดกฎ กติกาและขอบเขตการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน
การจัดประชุมระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมเพื่อเตรียมขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ	แกนนำเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน เนื่องจากในการขับเคลื่อนแผนชุมชนนั้น ต้องอาศัยทุนเดิมของชุมชนและทุนใหม่จากการประสานเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
การจัดประชุมเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม “รวมพลังชุมชนคนรักป่าชายเลน” (ปักป้ายเขตอนุรักษ์ฯ)	แกนนำมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การประชาสัมพันธ์กิจกรรม การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการประเมินผลกิจกรรม
การจัดประชุมระดมความคิดเห็นและประเมินผลโครงการ	แกนนำมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ทั้งประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และประเมินผลสำเร็จของโครงการ โดยใช้วิธีการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผ่านการใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์

2. การวิเคราะห์ความต้องการสื่อของชุมชน แกนนำชุมชนคัดเลือกประเภทสื่อที่จะใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ ในรูปแบบที่เหมาะสมประกอบด้วย

2.1 สื่อบุคคล เนื่องจากเป็นสื่อที่มีต้นทุนต่ำ เป็นสื่อที่ชุมชนใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้ในวงกว้างจากการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น ๆ ซึ่งได้แก่แกนนำหลักซึ่งเป็นคณะกรรมการจัดการปาชาเยเลนฯ ที่ทำหน้าที่ด้านประชาสัมพันธ์ จำนวน 3 คน แกนนำสตรีผู้นำทางศาสนา แกนนำเยาวชน เป็นต้น

2.2 หอกระจายข่าว เนื่องจากเป็นสื่อที่มีอยู่แล้วเกือบทุกหมู่บ้าน สามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมในชุมชน

2.3 สื่อกิจกรรม เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถระดมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้หลากหลายบทบาท โดยแกนนำชุมชนได้เลือกจัดกิจกรรมสำหรับการขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ ประกอบด้วย กิจกรรม “ศึกษาดูงาน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ (empower) ความรู้ด้านการบริหารจัดการปาชาเยเลน และกิจกรรมปักป้าย “รวมพลังชุมชน คนรักปาชาเยเลน” เพื่อกำหนดกฎ กติกาปาชาเยเลนภายในชุมชน

2.4 สื่อใหม่ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้าง และลดต้นทุนค่าใช้จ่าย

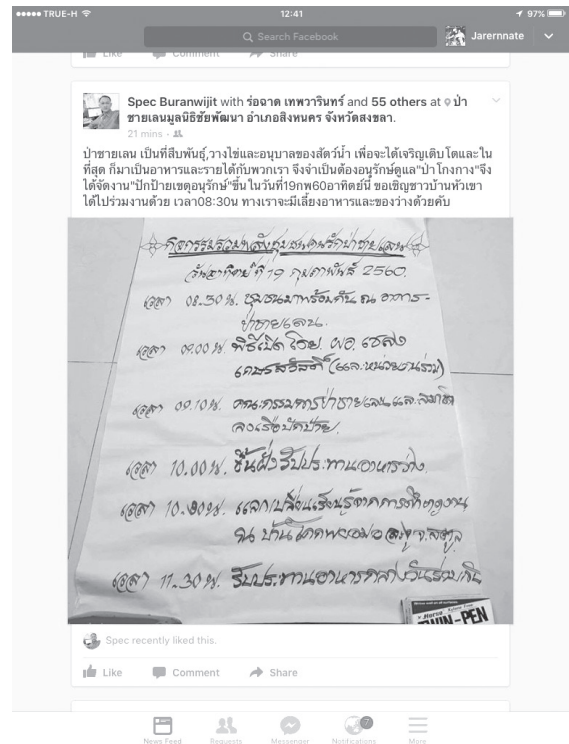
2.5 การประชาสัมพันธ์ผ่านการทำกิจกรรมทางศาสนา พิธีละหมาดใหญ่ในวันศุกร์ และงานบุญของชาวพุทธ เนื่องจากเป็นช่องทางสื่อสารที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 16 ตัวอย่างหอกระจายข่าวในชุมชน

ภาพที่ 17 ตัวอย่างสื่อกิจกรรม “ศึกษาดูงาน” และกิจกรรมปักป้าย
“รวมพลังชุมชน คนรักป่าชายเลน”

ภาพที่ 18 ตัวอย่างสื่อใหม่ ที่แกนนำใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามแผนชุมชนฯ

โดยกิจกรรมกำหนดกฎ กติกาและขอบเขตการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน แกนนำชุมชนเลือกใช้สื่อ ประกอบด้วย สื่อป้าย สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์ผ่านการทำกิจกรรมทางศาสนา พิธีละหมาดใหญ่ในวันศุกร์ และงานบุญของชาวพุทธ และสื่อใหม่ และกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน แกนนำชุมชนเลือกประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยใช้สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์ผ่านการทำกิจกรรมทางศาสนา พิธีละหมาดใหญ่ในวันศุกร์ และงานบุญของ

ชาวพุทธ เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้คนในชุมชนได้ทราบโดยทั่วกัน

3. การเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ ภายใต้รูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการ และสามารถใช้ประโยชน์ได้ แกนนำชุมชนดำเนินการเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสำรวจสื่อชุมชน วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารโดยคำนึงถึงรูปแบบสื่อที่ชุมชนต้องการและสามารถเข้าถึงได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ

เนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ	ประเด็นที่ใช้สื่อสาร	สื่อที่แกนนำชุมชนเลือกใช้
กิจกรรมกำหนดกฎ กติกาป่าชายเลน	การขับเคลื่อนกิจกรรม “รวมพลังชุมชนคนรักป่าชายเลน” ปักป้ายเขตอนุรักษ์ฯ	สื่อป้าย สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมทางศาสนา พิธีละหมาดใหญ่ในวันศุกร์ งานบุญของชาวพุทธ และสื่อใหม่
กิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน	<ul style="list-style-type: none"> - การประชาสัมพันธ์กิจกรรมศึกษาดูงาน - การสรุปความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากกิจกรรมศึกษาดูงาน ในประเด็นการบริหารจัดการป่าชายเลน	สื่อบุคคล หอกระจายข่าว และการประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมทางศาสนา พิธีละหมาดใหญ่ในวันศุกร์ งานบุญของชาวพุทธ และสื่อใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยที่มีเป้าหมายหลักในการสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นในการเผยแพร่แผนชุมชน เพื่อธำรงรักษาป่าชายเลนตำบลหัวเขา จังหวัดสงขลา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator) ข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (local communicator) สอดคล้องกับข้อค้นพบของดวงพร คำณูวัฒน์และคณะ (Kamnoonwat et al., 2008) ซึ่งแกนนำชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจในเป้าหมายของการทำงาน สร้างช่องทางการสื่อสารจัดประชุม รวมทั้งมีการพบปะอย่างไม่เป็นทางการกันอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับคณะกรรมการที่ผ่านการคัดเลือกให้เป็น นสส. โดยแกนนำชุมชนได้รับการเสริมความรู้ในประเด็นด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์แผนชุมชนฯ และขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมไปสู่กลุ่มเยาวชนและกลุ่มสตรีในชุมชน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ นสส. ที่สามารถสร้าง นสส. รุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการเผยแพร่แผนชุมชน แกนนำชุมชนใช้สื่อที่เป็นต้นทุนในชุมชน คือ สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าว พิธีกรรมทางศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม รวมทั้งใช้สื่อใหม่ในการเผยแพร่แผนชุมชนฯ ซึ่งคล้ายคลึงกับการทำงานของ นสส. ที่มองว่าสื่อบุคคลและสื่อท้องถิ่นมีความหลากหลาย

จากการเสริมความรู้ให้กับแกนนำชุมชนในฐานะนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น พบว่า แกนนำชุมชนมีความสามารถด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้น และได้ใช้ความสามารถทางการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลและขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ รวมทั้งปรับใช้ความรู้ด้านการสื่อสารมาเป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder/ support group) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ ทิพย์เลิศและคณะ (Thiplierdet al., 2004) ที่พบว่า ประธานชุมชนเป็นสื่อบุคคลที่มีความหมายอย่างหลากหลาย ได้แก่ ผู้ประสานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน ผู้แปลงเนื้อหาสาร (message translator) แหล่งข่าวสารของชุมชน (source of information) ฯลฯ บทบาทหน้าที่สำคัญของประธานชุมชน คือ การเป็นผู้นำแบบผสมผสานระหว่างผู้นำแบบเก่าและแบบใหม่ จึงต้องมีความสามารถในการประสานสิ่งเก่าหรือทุนทางสังคมของชุมชน และสิ่งใหม่จากภายนอกชุมชน ประสานคนในชุมชนและคนภายนอกชุมชน ประสานวิธีการสื่อสารแบบเก่าและแบบใหม่ และประสานความรู้จากภายในและภายนอกชุมชน ฯลฯ และจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการสื่อสารเป็นกลไกช่วยเสริมให้สามารถระดมพลังคน ปัญญา ทุนทรัพยากรเวลา หรือที่เรียกโดยรวมว่า “พลังชุมชน” เพื่อการพัฒนาได้

กระบวนการสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มแกนนำได้วิเคราะห์ศักยภาพด้านการสื่อสารของตนเอง เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อยทางด้านการสื่อสารก่อนจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทาง

เสริมสร้างศักยภาพ (empower) ให้กับแกนนำชุมชน รวมทั้งมีการวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder/ support group) เพื่อประเมินบทบาทของผู้เกี่ยวข้องก่อนจะนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของปัญจะ ยาแก้ว และคณะ (Yakaew et al., 2005) ที่พบว่า การสร้างผู้นำเพื่อไปขยายผลเกษตรยั่งยืนนั้น คุณสมบัติที่จำเป็นต้องพัฒนาให้มีความสำคัญ คือ การรู้จักตนเอง คือ การรับรู้ว่าเป็นใคร มีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม และถนัดอะไร มีกำลังแค่ไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร และการรู้จักบุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงาน และคนที่ไปขยายผล

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการสื่อของชุมชนและการเผยแพร่/ขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ

การสร้างสรรค์และผลิตสื่อของแกนนำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามแผนชุมชนฯ มุ่งเน้นการใช้สื่อที่เป็นต้นทุนในสังคม ได้แก่ สื่อบุคคล หอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านเวทีกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านพิธีกรรมทางศาสนา และการใช้สื่อใหม่ โดยในกระบวนการสร้างสรรค์และผลิตสื่อชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้น แกนนำชุมชนได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์และสำรวจทรัพยากรในชุมชน การวิเคราะห์และสำรวจสื่อชุมชน การวิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็นที่จะสื่อสาร โดยชุมชนเลือกใช้เนื้อหาการดำเนินกิจกรรมจากแผนชุมชนฯ และออกแบบการ

สื่อสารให้เหมาะกับชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างศักยภาพของแกนนำชุมชนในส่วนที่ยังขาดหายผ่านการจัดอบรมให้ความรู้ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อชุมชน การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อที่ชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรม

ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่แผนชุมชนฯ ของแกนนำชุมชนนั้น มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม “รวมพลังชุมชน คนรักป่าชายเลน” (ปักป้ายเขตอนุรักษ์) ซึ่งใช้สื่อกิจกรรม (activity media) ในการระดมการมีส่วนร่วมของคนได้อย่างหลากหลาย ทั้งจากคนในชุมชนและจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ กฤษณะ จันทร์ปรังค์ (Chanprangke, 2006) ที่พบว่า ตำบลลิเล็ดมีการฝึกอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาจะต้องมีความตั้งใจ สามัคคี ร่วมมือเสียสละ อดทน มุ่งมั่น ที่จะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาโดยเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ประเด็นที่ 3 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการต่อยอดการนำไปใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเดิม ผลการดำเนินงาน พบว่า งานวิจัยชิ้นนี้ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยใน 3 รูปแบบ คือ

1) การอบรมชาวบ้านให้เป็นนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (smart communicator) ซึ่งเกิดขึ้นผ่านการดำเนินกิจกรรม 14 กิจกรรม 2) การคืนผลงานวิจัยให้พื้นที่โดยขยายผลเนื้อหาที่ปรากฏในแผนชุมชนพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบริการป่าชายเลนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา ผ่านการจัดประชุมกลุ่มแกนนำเพื่อทบทวนแผนชุมชนฯ และการดำเนินกิจกรรมที่ปรากฏในแผนชุมชนซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน และการกำหนดกฎ กติกาป่าชายเลน 3) การทำงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder/support group) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ แบบมีส่วนร่วม โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตัวแทนจากศูนย์โตโยต้าสิงหนคร สงขลา ตัวแทนจากมูลนิธิชัยพัฒนา และนักข่าวอิสระ

นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนแผนของแกนนำชุมชน ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ศักยภาพด้านการสื่อสาร การเริ่มต้นทบทวนแผนชุมชนฯ ร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูล ร่วมเป็นวิทยากร และร่วมประเมินผลโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ที่กล่าวว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตัวเอง ชุมชนเกิดความมั่นใจ เกิดทักษะในการสร้างสื่อ มุ่งเน้นการใช้การสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนจะเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสาระและช่องทางที่เหมาะสม และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม

ได้หลายระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (audience/receiver/users) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต (sender/producer/co-producer) และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผน และกำหนดนโยบาย (policy maker/planner) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ ด้านทรัพยากรป่าชายเลนของคนในชุมชนตำบลห้วยเขา จังหวัดสงขลา นำไปสู่การขยายขยายกลุ่มแกนนำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ มีผล (Meepol, 2008) ที่พบว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกหวงแหนและรักป่า เกิดเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1. นักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นควรนำกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนชุมชนฯ ให้ครบถ้วน เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ เป็นไปอย่างสมบูรณ์
2. ในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้นในแต่ละขั้นตอนที่ดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนแผนชุมชนฯ
3. ในกรณีที่ชุมชนพื้นที่อื่น ๆ มีการจัดทำแผนชุมชนฯ แต่ยังขาดการขับเคลื่อนแผนชุมชนพื้นที่ดังกล่าวสามารถนำกระบวนการสร้างนักสื่อสารชุมชนท้องถิ่นไปใช้ในการเสริมสร้าง

ศักยภาพ (empower) แก่นำชุมชนให้กลายเป็น
นักสื่อสารชุมชนท้องถิ่น (smart communicator)
เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนต่าง ๆ ต่อไป

4. ควรมีการจัดสัมมนาในการนำผล
การวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเชิญผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียในการจัดการป่าชายเลน ทั้งในชุมชน
และหน่วยงานภาครัฐราชการ ภาคองค์กรพัฒนา
เอกชน และตัวแทนชุมชนชายฝั่งอื่นๆ โดยเฉพาะ
เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
เพื่อนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้ง ต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยเพิ่ม
กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้
มากขึ้น เพื่อเป็นการระดมพลังในการขับเคลื่อน
แผนชุมชนฯ

2. ควรมีการศึกษากการขับเคลื่อนแผน
ชุมชนฯ ในพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้เห็นจุดร่วมหรือ
จุดต่างของการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับ
บริบทชุมชนของแต่ละพื้นที่

REFERENCES

Chanprangke, K. (2006). Participatory strategy
in Mangrove forest conservation of
people in Tambon Leeled, Punpin,
Suratthani. Master thesis in Art
(Development Strategy), Suratthani
Rajabhat University. (in Thai)
Kaewthep, K. (2008). Basic knowledge
management. “community

communication”. Bangkok: The
Thailand Research Fund (TRF). (in
Thai)

Kaewthep, K. (2009). Small media for using
in development. Bangkok: Parppim.
(in Thai)

Kaewthep, K. (2010). The concept of utilizing
research. Documentation take
lessons together to produce a book
of research projects “dissemination
and follow-up of research findings
on management of participatory
culture “ (2009) by Interdisciplinary
Center of Community Studies
Sukhothai Thammathirat Open
University Capital Aid Research
by Office of the National Culture
Commission (MIS), Ministry of
Culture. (in Thai)

Kamnoonwat, D. et al. (2008). Local health
communication research projects:
concept operational and expansion.
Full Research Report Popular Health
Communication System Research
and Development (HCS). Health
Systems Research Institute (HSRI),
Thaihealth. (in Thai)

Luayyapong, K. (2012). Creation and production
of community media for public relations.
Bangkok: Sukhothai Thammathirat
Open University Publishing. (in Thai)

- Mahanukul, K. & Viratnipavan, V. (2016). Community forest administration of Tambon Administrative Organizations in Chachoengsao Province according to the sustainable administration concept. *Phranakhon Rajabhat Research Journal, Humanities and Social Sciences*. 11(2), 163-183. (in Thai)
- Meepol, J. (2008). Study in “the administrative process to develop the Mangrove forest conservation network at Ban Bangtib School”. Master’s Degree Program in Educational (Educational administration). Faculty of Education, Phuket Rajabhat University. (in Thai)
- Prabudhanitisarn, S. (2002). Participatory action research: concepts and practice. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Prapruit, P. et al. (2014). The study of multi-cultural community management plan to utilization of Mangrove ecosystem services, Hua Khao Sub-district, Songkhla Province. Full Research Report: Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Sathapitanon, P. et al. (2006). Participatory communication and community development from concept to research practice in Thai society. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Servaes, J, Jacobson, T. (1996). A white Shirley. Participatory communication for social change. London: Sage Publications (n.d.).
- nt/632-2011-03-16-09-18-21/780-2011-03-17-06-56-59.html (in Thai)
- The Chaipattana Foundation. Mangrove forest development project, Singha Nakorn District, Songkhla Province. Retrieved January 14, 2016, from <http://www.chaipat.or.th/site> Content 632-2011-03-16-09-18-21/780-2011-03-17-06-56-59.html (in Thai)
- Thiplerd, A. et al. (2004). Research project “personal media communication competence and community empowerment for development”. Research Report: Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- Yakaew, P. et al. (2005). Study the project “guidelines for sustainable agriculture leadership development Pichit province”. Research Report: Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)